

Beția ne-a cuprins degrabă, eliberatoare și sonoră, aducându-mi aminte ce învățasem în război: fraternitatea oamenilor care, aflați zilnic în preajma morții, aveau nevoie de privirea unui tovarăș de arme ca să se mai simtă în viață.

Ne-am depănat obișnuitele glume soldățești – povești dezbărate de povara suferinței, retușate ca să aibă sclipici, precum niște medalii frecate cu pastă de dinți... Butov a istorisit trecerea Niprului, schițând o frumoasă panoramă a trupelor noastre, invulnerabile în fața obuzelor nemțești. Eu am pomenit despre un oraș baltic în care regimentul pe care-l însoțeam pentru un reportaj a dat peste o pivniță plină de vinuri. Vasin, mai puțin flecar, a evocat apărarea Leningradului...

Spre noapte, vântul a adus o burniță rece, de toamnă. Ne-am adăpostit într-un cort, încercând să ne reluăm petrecerea cu aceeași bună dispoziție ca înainte. Însă băutura – inevitabila dușcă în plus – începuse să răspândească amărăciune, acea luciditate tristă căreia nu-i mai puteam alunga dezvăluirile.

— Da, am trecut Niprul, a suspinat Butov. Numai că... Erau atâția morți că pontonierii își înfingeau stâlpii într-un strat de cadavre...

Mi-am amintit de strada unde zăcuseră femeile împușcate de nemți, am vrut să vorbesc despre ele, dar Butov și-a strecurat dintr-o dată capul prin ușa cortului, zbierând în direcția stâncilor:

— Hei, Ratinski, hai să bei un gât!

Am întrezărit în ochii pe jumătate închiși ai lui Vasin lucirea unui război care nu prea semăna cu basnele noastre de fanfaroni.

Ratinski s-a pilit una-două și, ca să nu fie mai prejos, ne-a povestit cu emfază:

— Eram prea tânăr ca mă înrolez... Cum însă trăiam în zona ocupată, de lângă granița poloneză, am luptat la greu împotriva naziștilor!

A urmat un pomelnic de isprăvi: răsturnarea unui indicator rutier, dezumflarea roților unei motociclete militare. Dus de entuziasm, și-ar fi născocit cu siguranță un trecut glorios, uzurpând rolul unui partizan, dar pileala i-a feștelit avântul epic. Sărind de la una la alta, a vorbit despre bunicul lui, „înalt funcționar al Imperiului țarist“, un „aristocrat“ care conducea „cu mână de fier“ o provincie din Polonia natală – rusească pe vremea aceea. Precum și despre taică-său, care moștenise mâna de fier, dar care se pusese în slujba Sovietelor... Ratinski repeta cuvântul „fier“ în aproape fiecare frază. În mod vădit, ordinul, regulamentul militar îl fascinau, așa că, ascultându-l, am priceput mai bine admirația pe care i-o purta lui Luskas.

În plină exaltare, a dat peste cap o înghițitură abia îndoită cu apă, scuturându-se precum un cal care iese pe mal:

— Uff! Mdaa... Disciplină de fier! Încă din copilărie, tata mi-a deșteptat gustul pentru disciplină – toate

lucrurile la locul lor, fiecare om acolo unde îi e rangul. În timpul războiului, i-am studiat pe nemți, exista un stat-major în orașul unde locuiam. Ei bine, la ei era limpede: ordinul e ordin! Pe un ofițer german îl citești după mers, după voce. La noi e brambureală, anarhie și după aia, hop, dictatură: încep să cadă capete! Într-un oraș unde se stabilesc nemții, mașinile strălucesc, uniforme sunt impecabile, iar când lucrezi pentru ei, nu e loc de surprize! Ești plătit cum se cuvine pentru ce faci... Păi... Nu! Nu vorbesc despre mine! Vreau să spun că în principiu...

S-a zăpăcit și, într-o pauză care i-a limpezit gândirea încețoșată de alcool, a constatat că se dăduse rău de gol. I s-a pus un nod în gât. S-a sufocat și a prins să scuipe fărâme de carne... Butov ne-a privit, pe mine și pe Vasin, de parcă ar fi vrut să ne-ntrebe: „Ce facem cu asta?“. Apoi, cu un aer mai degrabă mâhnit decât sever, l-a bătut pe spate pe Ratinski, care tușea să-și verse plămâni.

După ce s-a mai liniștit, Butov a oftat:

— Ascultă, sublocotenente... Ai noroc că nu-i Luskas aici. Te-ar fi băgat la mititica pentru un sfert din ce ne-ai spus... Du-te și dezmeticește-te! O sa facă Garțev de gardă în locul tău...

Ratinski s-a ridicat, a dat să vorbească, dar n-a putut să scoată decât un sughiț plângăcios. După ce a dispărut, Butov a murmurat:

— Așa e mereu în viață... Salvezi pe cineva și apoi stai să te-ntrebi ce porcărie o să-ți trântescă în chip de mulțumire... Bun, mai vedem. Mâine nu ne grăbim. Înfulcăm în tihnă, înaintăm fără pripă. Bonaparte al nostru a plecat. Iar evadatul sunt convins că o să ne-aștepte. N-are nici un interes să vadă o altă echipă pe urmele lui. Prin urmare, să profităm de răgaz, nu știm ce ne-așteaptă la întoarcere...

Pomenise de „întoarcere“ cu o voce necăjită, ieșită surprinzător de sub aburii alcoolului.

În postul de gardă, sub faleză, mi-am spus că, după mărturisirile involuntare ale lui Ratinski, îl detestam mai puțin. Era, de bună seamă, un turnător de rahat, un arivist. Lucrase pentru nemți! Dar... Mi-l imaginam copil, odraslă a unor boiernași polonezi rătăciți într-o epocă însângerată de revoluții și de războaie civile. Ca să supraviețuiască, își găsisse un colac de salvare: „disciplina de fier“ pe care o admira la tatăl lui, la nemți, la Luskas. În lipsa ei, nu s-ar fi eliberat în veci de adolescentul din el – un puști plăpând, înspăimântat că-i va fi scos pe nas trecutul țarist al bunicului, originile familiale problematice din acea Polonie care complota cu Hitler. Și, cu precădere, admirația juvenilă pentru frumuseții ofițeri naziști... Fiecare dintre aceste metehne putea să îi aducă ani grei de ocnă.

Un adolescent ascuns. Una peste alta, destul de asemănător „păpușii de cârpe“ pe care o purtam în mine. Simbol înflăcărat al voinței noastre de a trăi, de a iubi, de a obține recunoaștere, de a fi iubiți...

Încercam pentru prima oară acest sentiment de afinitate la grămadă: Butov, Vasin și... da, Ratinski. Bașca fugarul acela, chircit printre stânci. Un amărât cu tălpile zdrelite, care începuse probabil să ne judece separat, pe fiecare cu „păpușa“ lui lăuntrică, și laolaltă, strânși în această urmărire absurdă...

Venit să preia schimbul, Vasin s-a așezat lângă foc și a șoptit cu un aer cam plouat:

— Adineaori n-am prea vrut să vorbesc despre luptele de lângă Leningrad... De fapt, unitatea noastră îi proteja pe civilii care erau evacuați în camioane, pe gheața lacului. Într-o seară, am văzut cum un furgon cu cincizeci de copii a dispărut într-o copcă provocată de o bombă. A doua zi, gheața s-a legat la loc și mașinile și-au continuat vânzoleala... De-atunci nu-mi mai plac poveștile astea soldățești. Toate numai înflorituri, isprăvi și victorii. Noua generație ascultă și începe apoi să viseze la propriul război...

Am șovăit o clipă după care m-am destăinuit:

— Nu era nici un beci plin cu vinuri în orașul ăla baltic despre care am pomenit. Doar o ladă cu sticle. Am băut cu răcanii ca să ne ștergem din minte că tocmai călcamerăm în picioare fețele unor cadavre. De-atunci, n-am mai găsit alt leac de uitare...

A doua zi după chiolhan, am constatat că evadatul se străduise să escaladeze peretele de stâncă și să-și continue drumul. În sinea noastră, ne simțeam ușurați: adio confruntare finală, încă niște zile de „concediu“, cum spunea Butov.

Viața noastră se alcătuiuse într-un fel pe care oricine l-ar fi invidiat. Mergeam de-a lungul unor ape mărginite de păduri neatinsse de om, făceam tabere croite după popasurile fugarului, mâncam vânat fript, iar seara, în jurul unui ospaț stropit cum se cuvine, purtam dialoguri virile nevoie mare: război, femei, vânătoare, arme...

Cel pe care-l urmăream devenise de neînlocuit pentru aceste bucurii simple. Pentru că de bucurii era vorba! Până și Ratinski s-a lăsat dus de val. Într-o după-amiază, s-a scăldat într-un iaz cu apă mică și încălzită de soare – era sfrijit și avea niște umeri osoși cărora le-ar fi stat mai bine ascunși sub uniformă...

Evadatul părea să fi ghicit înțelesul parantezei pe care o trăiam. Noaptea, cele trei focuri ale sale ardeau din ce în ce mai aproape de noi; credea că un atac e puțin probabil.

— Până la urmă, o să cadă de-a-n picioarele de oboseală, o să vedeți, ne spunea Butov. De altminteri, nu știu cum de mai rezistă...